



Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT *n°2019-1-LT01-KA201-060726*

Citizen in 31 hours

Pilsonis 31 stundā

PIESĀRŅOJUMS

Mācību resursi

Izdevums *Pilsonis 31 stundā* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *Citizen in 31 hours* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 10 tematiem: nevienlīdzība, nabadzība, migrācija, piesārņojums, patērētājsabiedrība, sociālie tīkli, mākslīgais intelekts, viltus ziņas, darbs, veselība. Katrā tematā ir trīs nodarbības. Katrā nodarbībā tiek aplūkota konkrēta apakštēma, kas atspoguļo personīgo vai kopienas, vai globālo perspektīvu. Katra no šīm perspektīvām ietver ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

1. NODARBĪBA

Temats: Piesārņojums

Problēma: Mana planēta - mana atbildība?

EKONOMIKA: privātīpašuma tiesības

ĒTIKA: godīgums, atbildība

PILSONĪBA: vides aizsardzība

2. NODARBĪBA

Temats: Piesārņojums

Problēma: Videi draudzīgs bizness: mīts vai realitāte?

EKONOMIKA: privātīpašuma tiesības

ĒTIKA: godīgums, atbildība

PILSONĪBA: vides aizsardzība

3. NODARBĪBA

Temats: Piesārņojums

Problēma: Ilgtspējīga attīstība - vārdi vai zemes izdzīvošanas stratēģijas?

EKONOMIKA: inovācija, valdības loma ekonomikā

ĒTIKA: vides piesārņojuma samazināšana

PILSONĪBA: vides aizsardzība

Redaktors: Ineta Helmane, Agita Klempere-Sipjagina

2. NODARBĪBA

Temats: Piesārņojums

Problēma: Videi draudzīgs bizness: mīts vai realitāte?

EKONOMIKA: privātīpašuma tiesības

ĒTIKA: godīgums, atbildība

PILSONĪBA: vides aizsardzība

Pamatprincipi un to definīcija.

Korporatīvā sociālā atbildība. Pienākums būt atbildīgam par uzņēmuma rīcību, tās sekām. Oficiālais termins “Korporatīvā sociālā atbildība (KSA)” ir menedžmenta standarts, kura ietvaros uzņēmumiem, kuri vēlas to ieviest, jāveic papildu darbības, piemēram, vides aizsardzībā, darbinieku papildu motivācijā, sabiedrības atbalstīšanā utt. KSA kā laba biznesa prakse un organizēta kustība attīstās kopš 1990-iem gadiem un gūst arvien lielāku atbalstu ne tikai uzņēmēju, bet arī patērētāju vidū, izvēloties produktus un pakalpojumus no uzņēmumiem ar augstu reputāciju, un kuri savā ikdienā īsteno vispāratzītus uzņēmējdarbības ētikas principus. Uzņēmumu konkurētspēja un produktivitāte nav iespējama bez iesaistīšanās starptautiskajos un globālajos procesos, līdz ar to pēdējo 10 gadu laikā KSA kļuvis par uzņēmumu stratēģiju sastāvdaļu.

Ietekme uz sabiedrību. Ieguvumi vai kaitējums cilvēkiem, kuri tieši nav iesaistīti KSA darbībā. Piemēram, jo mazāks piesārņojums no automašīnām, jo lielāks ieguvums iedzīvotājiem, kas dzīvo ielas tuvumā.

Ilgspējīga attīstība. Ideja, kuras mērķis ir saskaņot sabiedrības ekonomiskos, sociālos un vides mērķus. Tā ir attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai.

Ievads.

Apspriediet:

- Vai jūs izvēlaties produktus, kas ir bioloģiski, ražoti videi draudzīgā veidā (bez izmēģinājumiem ar dzīvniekiem, ar iepakojumu, kas ir otreizēji pārstrādājams, ar videi nekaitīgām sastāvdaļām, lauksaimniecība bez pesticīdiem)?
- Aptaujas rāda, ka trešdaļa latviešu pārtrauku uzņēmuma produkcijas pirkšanu, ja uzzinātu, ka tas negatīvi ietekmē vidi (piesārņo upes, cērt kokus). Kādas rīkotos Jūs šādā gadījumā?
- Vai tiešām videi draudzīgi produkti ir dārgāki? Kāpēc?
- Kādi, jūsuprāt, ir iemesli, kāpēc daži uzņēmumi negatīvi ietekmē vidi?

Uzdevumi

1

a. Ļaujiet katram skolēnam izteikt idejas par to, kas pēc viņa domām, būtu jāveic sociāli atbildīgam uzņēmumam, ja nepieciešams var meklēt atbildes internetā. Idejas, kas neatkārtojas rakstiet domu kartē uz tāfeles.

Piemēram:

1. Uzņēmums izmanto tikai atjaunojamus resursus
 2. Uzņēmums atjauno izmantotos dabas resursus (piemēram, koku pārstādīšana, zivju populācijas atjaunošana utt.)
 3. Uzņēmums neveic izmēģinājumus ar dzīvniekiem
 4. Uzņēmums nepiesārņo vidi (ūdenstilpes, gaisu, augsni)
 5. Uzņēmums maksā par piesārņojumu
 6. Uzņēmums ražo preces ar ātri sadalāmu iepakojumu vai bez tā
 7. Uzņēmums savas preces pārvadā ar ekoloģiskiem transportlīdzekļiem
 8. Uzņēmums iegulda tehnoloģijās, lai samazinātu vides piesārņojumu
 9. Uzņēmums veicina savu darbinieku ekoloģiskos paradumus - atkritumu šķirošanu, riteņbraukšanu utt.
 10. Uzņēmums ierosina dabas aizsardzības kampaņas un aktīvi to reklamē plašsaziņas līdzekļos un sociālajos tīklos.
- b. Nosauciet pēc iespējas vairāk iemeslu, kāpēc uzņēmums gūst labumu no dabas aizsardzības un kāpēc ne.

Gūst labumu, jo:

1. Tas stiprina vai uzlabo uzņēmuma tēlu un reputāciju
2. To novērtē uzņēmuma klienti, kā rezultātā tie izvēlas uzņēmuma produktus, tā tiek uzvarēts konkurencē
3. Uzņēmuma dibinātāji uzskata, ka tas ir svarīgi
4. Tas motivē darbiniekus
5. Tas ļauj ietaupīt vai nopelnīt vairāk nākotnē
6. Tas padara ekoloģiju par modes lietu

...

Negūst labumu, jo:

1. Tas rada tikai papildu birokrātisku slogu
2. Tas paaugstina to preču un pakalpojumu cenu, kuru pircēji nevēlas maksāt
3. Neizskatās, ka tas ietaupīs naudu vai nākotnē būs iespēja nopelnīt vairāk
4. Īstermiņā tas nedod labumu, tas var ietekmēt uzņēmuma izdzīvošanu

...

c. Uzziniet, kuri uzņēmumi, kas darbojas Latvijā, ir paziņojuši, ka viņiem rūp dabas aizsardzība. Kāpēc, jūsuprāt, viņi to dara? Vai rūpes par vidi vairāk ir sabiedrisko attiecību fenomens, vai tā patiešām ir darbība vides saglabāšanai, vai arī tie netraucē viens otram?

Piemēram, Latvijas valsts meži, degvielas uzpildes staciju tīkls CircleK, Grindex, Eco Baltia, kosmētikas ražotājs Madara organic skincare un citi.

Ir grūti precīzi noteikt iemeslus, kāpēc uzņēmumiem rūp apkārtējā vide. Viena lieta ir skaidra, to novērtē viņu klienti.

Ir uzņēmumi, kuru mērķis ir izpildīt oficiālo "Korporatīvās sociālās atbildības standartu", un ir tādi, kas rūpējas par vidi, bet pārāk nepopularizē to. Abos gadījumos tas nāk par labu gan videi, gan sabiedrībai.

2

Attaisnojiet vai klieidējiet mītu.



Taisnība, bet jebkuram aktīvam uzņēmumam ir viena vai otra negatīva ietekme uz vidi. Jebkuru preču ražošanai nepieciešami resursi - materiāli un enerģija. Tiesa, dažām precēm to vajag vairāk, citām mazāk. Daži materiāli ir videi draudzīgāki nekā citi. Uzņēmumiem ir jāizvēlas, ko darīt ar atkritumiem, kā transportēt produktus, pat cilvēkiem, kas strādā uzņēmumā, ir negatīva ietekme uz vidi. Tādējādi uzņēmumi var nodarīt lielāku vai mazāku kaitējumu videi, taču nav iespējams to nedarīt pilnībā.



Mīts. Uzņēmējdarbība un vide ir saderīgi. Ja klienti izvēlas un maksā vairāk par videi draudzīgiem produktiem, uzņēmumiem ir izdevīgi tos ražot. Biznesa interesēs ir arī izmantot pēc iespējas mazāk resursu, lai būtu lētāk. To lieliski parāda labi pazīstamais uzņēmums - mēbeļu ražotājs Ikea, jo iesaiņo savus produktus tā, lai tie pēc iespējas vairāk ietilptu transportlīdzekļos un tādējādi vidē izdalītu mazāk oglekļa dioksīda, un tajā pašā laikā transporta izmaksas būtu zemākas.



Daļēji taisnība. Ja uzņēmuma darbības un nodomus pielīdzināsim cilvēku izvēlei, mēs sastapsimies ar divām dažādām morāles teorijām. Viena no tām saka, ka neatkarīgi no nodomiem, rezultātā vissvarīgākais ir darbošanās morālais aspekts. Cita teorija apgalvo, ka vissvarīgākais ir iemesls, kāpēc tiek veikta noteikta darbība. Šajā gadījumā, ja rūp vides drošība, mēs rīkojamies morāles vadīti, ja rūpējamies par reputāciju, tad rīkojamies savtīgi, bet abos gadījumos rezultāts būs pozitīvs.



Taisnība. Dabu ietekmē masveida piesārņojums, ne tikai viena cilvēka piesārņojums. No indivīda puses svarīgāk ir nevis pašam nepiesārņot, bet gan izplatīt ideju par nepiesārņošanu. Tas šķiet netaisni, taču slavenība, kas atteikšanos no vienreizlietojamām kafijas tasēm ir pārvērtusi masveida kustībā (lai gan citos aspektos tas dabu arī piesārņo), dara vairāk laba nekā vidusmēra cilvēks, kurš līdz minimumam samazinājis piesārņojumu. Reklāma atmaksājas.

Piemēram, Coca Cola videi vairāk dotu ar videi draudzīga iepakojuma izvēli, nekā dabas aizsardzības organizācijas kopā. Lai veiktu lielas pārmaiņas, ir vajadzīgi daudzu cilvēku kopīgi pūliņi, tostarp vērtību līderi, sabiedriskās attiecības, kā arī zinātne un inovācijas.

3

Grupās analizējiet izdalītos gadījumus, atrodiet labāko risinājumu, kopīgi apspriediet (jautājumi pārrunām - zemāk).

1.gadījums. Plānots paplašināt valsts mēroga ostu. Ostas padziļināšana un piekrastes zonas paplašināšana ļautu maksimāli palielināt kravu apgrozījumu un ieņemt vadošās pozīcijas reģionā. Ostas pārvalde saka, ka tiks radītas desmitiem tūkstošu labi apmaksātas darbavietas, ieguvumus no nodokļiem izjutīs valsts ekonomika. Kravu pārvadāšanas un kuģniecības kompānijas, kas darbojas ostā, atbalsta ostas maksimālu attīstību. Tomēr piekrastes iedzīvotāji ir noraizējušies, ka viņu dzīves kvalitāte pasliktināsies. Vides ministrija brīdina, ka ostas attīstības sekas uz jūras krastu būs tūlītējas, ilgtermiņa, negatīvas un nozīmīgas. Skartajā ainavā, piekrastes zonas florā un faunā ir paredzēts izcirst aptuveni 300 ha īpaši vērtīgu mežu. Teritorijas zaudēs savu nozīmīgumu tūrisma un atpūtas mērķu nodrošināšanā. Pat, ja tiek ieviesti ierosinātie preventīvie pasākumi, nav skaidrs, vai mazināsies iespējamās negatīvās sekas.

2.gadījums. Jēkaba dzīvesvietas tuvumā lauku apkārtnē jau daudzus gadus darbojas cūku ferma. Saimniecības īpašnieki nolēmuši paplašināt biznesu un audzēt piecas reizes vairāk cūku. Jēkabs ir noraizējies, ka šāds dzīvnieku skaits izdalīs daudz intensīvāku smaku nekā iepriekš, iedzīvotāji nevarēs izbaudīt svaigu lauku gaisu, ieradīsies mazāk tūristu un kritīsies mājokļu cena. Saimniecības īpašniekam ir nepieciešama Jēkaba piekrišana, jo viņa saimniecības gabals robežojas ar Jēkaba īpašumu. Īpašnieks Jēkabam piedāvā dāsnu atlīdzību. Par šo summu Jēkabs varētu pārcelties uz dzīvi, kur vien vēlētos. Kā Jēkabam labāk rīkoties?

3.gadījums. Zinātnieki strādā pie mākslīgās gaļas audzēšanas procesu uzlabošanas laboratorijās. Tiek lēsts, ka mākslīgās gaļas ražošanai tiks izmantots gandrīz par 50% mazāk enerģijas, līdz minimumam samazinot siltumnīcas efekta gāzu emisijas, būs nepieciešams ievērojami mazāk zemes, nemaz nerunājot par nepieciešamību nokaut dzīvniekus. Turklāt šī gaļa nākotnē būtu veselīgāka un pat lētāka, jo tiktu patērēti mazāk resursu. Tomēr, lai procesu pilnveidotu, zinātniekiem jāveic eksperimenti ar dzīvniekiem. Turklāt aptaujas rāda, ka tie, kas šodien neēd gaļu, neēdīs arī mākslīgo gaļu, kas izgatavota no dzīvnieku muskuļu šūnām. Un tie, kas ēd dabīgu gaļu, to neaizstās ar to, kas audzēta laboratorijā. Tātad, vai ir vērts eksperimentēt ar dzīvniekiem neskaidros nolūkos?

4.gadījums. Sporta apavu fabrika jau daudzus gadus darbojas Latvijas ciematā, kuru ieskauj daba, kur strādā lielākā daļa lauku iedzīvotāju, apkārt citu darbu vienkārši nav. Izrādās, ka rūpnīca ļoti piesārņo ciema ezeru. Ja rūpnīca turpinās darboties, ezers un apkārtējā daba kļūs par ķīmiskā piesārņojuma vietu. Kas jādara - jāslēdz rūpnīca un jāatstāj ciemata iedzīvotāji bez darba vai jāļauj rūpnīcai turpināt darboties un ziedot ezeru?

5.gadījums. Vienā pilsētā bankrotē rūpnīca, tajā strādā ap 100 cilvēku. Labā ziņa ir tā, ka pilsētas vadībai izdodas piesaistīt plastmasas ražošanas uzņēmumu no citas valsts. Tas radītu vismaz 200 dažādas darba vietas: rūpnīcas strādniekiem, inženieriem, administratīviem darbiniekiem. Gan iedzīvotāji, gan vietējās varas iestādes ir priecīgas, līdz tiek dzirdētas

baumas, ka šāda ražošana piesārņos gaisu. Pilsētā, kur tā darbojās agrāk, iedzīvotāju vidū ir ievērojami pieaudzis smagu elpceļu slimību un gaisa piesārņojuma biežums. Tiek teikts, ka tas ir rūpnīcas pārvietošanas iemesls. Kā šajā gadījumā būtu jārikojas pilsētas vadībai un iedzīvotājiem - vai jāļauj uzsākt jauno biznesu?

JAUTĀJUMI APSPIEŠANAI:

→ Kādas sabiedrību ietekmējošas sekas (pozitīvas un negatīvas) rada situācijā aprakstītais bizness?

→ Kāds būtu šīs situācijas morālāks risinājums?

→ Kurš risinājums būtu rentablāks?

→ Kāds ir iespējamais kompromiss, kā saskaņot ekonomiku, morāli, vidi, tiesības uz privātīpašumu?

→ Kā jāuzvedas situācijas dalībniekiem (iedzīvotājiem, valdībai, uzņēmējiem, ražotājiem, patērētājiem utt.)?

Uz jautājumiem nav vienas atbildes. Ir svarīgi apspriest, analizēt dažādus situāciju scenārijus, meklēt pamatotus argumentus, nevis paļauties uz citu sacīto.

4

Modelējiet dažādus 3. uzdevuma risinājumus saskaņā ar dažādām Česlova Kalendas ekoloģiskās ētikas definīcijām. Kura teorija jums šķiet vispieņemamākā un kāpēc?

1. Atgriešanās ētika (return ethics). Tas ir ekoloģiskās kustības virziens, kas ir radikāli pretrunā ar mūsdienu civilizāciju, meklējot tradicionālās kultūras uzvedības un dzīvesveida standartus un aicinot atdzīvināt dabisko dzīvi, kāda bijus pagātnē.

Piemēram, vispār atteikties no ostas, pārvadāt kravu ar laivu, zirga pajūgu vai stumjot.

2. Kosmosa kuģa ētika (spaceship ethics). Zeme ir cilvēka kosmosa kuģis ar ierobežotiem resursiem. Tāpēc ir jāregulē un jāplāno viss (īpaši dzimstība) un pēc autoritatīvas varas ieviešanas (ekodiktatūra) piespiest cilvēkus rīkoties saskaņā ar ekoloģiskajiem likumiem.

Piemēram, valdība bez diskusijām slēdz ostu, pārņem kontroli pār visiem uzņēmumiem, plāno, cik un ko visi var patērēt, cik daudz un kas jāražo. Par nepakļaušanos ekoloģiskajiem likumiem - naudas sodi vai cietumsods.

3. Glābšanas laivu ētika (lifeboat ethics). Tās galvenā ideja ir ļaut pašreizējām tendencēm dabiski attīstīties līdz globālai katastrofai, un tad, domājams, izdzīvojušī labākā cilvēces daļa atradīs pareizo ceļu civilizācijas attīstībai.

Piemēram, daba absolūti nevienam nerūp. Neskatoties uz vidi, osta tiek paplašināta, visi meži tiek izcirsti, dzīvnieki tiek iznīcināti, jūra un gaiss ir piesārņoti. Pēc tam cilvēki izdomā piesārņojuma samazināšanas pasākumus, izstrādā īpašas tehnoloģijas iznīcinātā meža atjaunošanai.

4. Humānistiskā ekoloģiskā ētika (humanistic ecological ethics). Tā izvairās no galējībām, meklē pārliecinošus veidus, kā izkopt cilvēka ekoloģisko apziņu, dodot iespēju pārvērst ekoloģisko konceptu par morālu konceptu. Šāda koncepta ieviešana sabiedrības dzīvē nozīmētu kvalitatīvas izmaiņas cilvēku apziņā un uzvedībā, paverot ceļu jaunas, ekoloģiskas civilizācijas attīstībai. Tas būtu reālais ekoloģiskās problēmas risinājums. Protams, tas prasa ilgu un smagu darbu, tautu un valstu mobilizāciju, individuālus un kolektīvus centienus.

Piemēram, skolās un sabiedriskajās telpās tiek apspriesti ostas attīstības plāni, ekonomiskie ieguvumi un iespējamie ekoloģiskie zaudējumi, tiek meklēti kompromisi vai jaunas tehnoloģijas. Valdības un uzņēmēji ir atvērti ierosinājumiem, un iedzīvotāji apzinās un aktīvi iesaistās sociālo, ekonomisko un ekoloģisko problēmu risināšanā.

Avots: Česlovs Kalenda "Ekoloģiskās ētikas attīstība", 1998. gads

5

Projekts: Bezatkritumu pikniks. Apspriediet, cik daudz atkritumu skolēniem sanāca piefiksēt, izpildot 1. stundas projekta uzdevumu. Jautājiet:

→ Cik atkritumu sanāca? Salīdziniet savā starpā un ar statistiku Latvijā.

Vidēji gadā viens latvietis izmet apmēram 438 kg atkritumu, un valstī gadā rodas aptuveni 851 000 tūkstošu tonnas atkritumu.

→ Kas veido lielāko daļu savākto atkritumu?

Statistika norāda, ka iepakojums poligonos veido trešdaļu atkritumu. Un apmēram 15 procenti no produkta cenas ir tā iepakojuma cena, kas nonāk poligonā.

→ Vai var atrast zaļākas alternatīvas? Kas attur cilvēkus no zaļāka dzīvesveida?

Pastāv kopīgs attaisnojums, ka bioloģiskās alternatīvas ir dārgākas, kā arī nav ļoti ērtas, piemēram, katru reizi, kad dodamies iepirkties, nevajadzētu aizmirst auduma maisiņu vai, izvēloties ēdienu līdzņemšanai, lūgt to ievietot pusdienu kastītē.

→ Vai nākotnē plānojat samazināt atkritumus, tos šķirojot, pārstrādājot? Kāpēc?

Izvēloties auduma maisiņu, gadā patērēsiet par 170 plastmasas maisiņiem mazāk. Stikla pārstrāde samazina gaisa piesārņojumu par 20% un ūdeni piesārņo par 50% mazāk salīdzinot ar stikla ražošanu no primārajām izejvielām. Stikls poligonā nekad nesadalīsies pilnībā. Visu

veidu plastmasa ir pārstrādājama. Viena tonna pārstrādātas plastmasas ļauj ietaupīt 800 kilogramus naftas produktu. Apmēram pusi no sadzīves atkritumiem var kompostēt.

Otrais solis - klases vasaras piknika pie dabas plānošana - sastādiat ēdienkarti piknikam un izvērtējot kādus iepakojumus, priekšmetus tie ietver. Padomājiet, ko un kādu videi draudzīgāku alternatīvu varētu izvēlēties.

Uzziniet, vai alternatīva patiešām ir videi draudzīgāka. Piemēram, dzīves cikla novērtējums ir atklājis, ka bioloģiski noārdāmu plastmasas un papīra maisiņu ražošanai nepieciešams vairāk izejvielu un enerģijas nekā parastajam polietilēna maisiņam. Turklāt papīra un bioloģiski noārdāmajiem maisiņiem ir nepieciešams vairāk vietas poligonā, kur norisinās to sadalīšanās procesi.

Uzskaitiet šo produktu cenas, salīdziniet tās.

Piemēram:

PARASTS PIKNIKS	Cena	EKOLOĢISKS PIKNIKS	Cena
Vienreizlietojamie šķīvji, glāzes, galda piederumi	1€	Vairāklietojamie trauki un galda piederumi	0 (ja no mājām)
Papīra salvetes	1,5€	Auduma salvetes	0 (ja no mājām, bet jāizvērtē auduma izvēli)
Ūdens iefasēts plastmasas pudelēs	0,5€	Ūdens atkārtojami uzpildāmās pudelēs	0 (ja no mājām)
Augļi, dārzeņi plastmasas maisiņos	3€	Augļi un dārzeņi auduma maisiņā	3€
Čipsi, cepumi, šokolādes un citas uzkodas iepakojumos	5€	-	
Sviestmaizes, kas ietītas papīrā vai pārtikas plēvē	2€	Sviestmaizes pārtikas kastē	2€
...		...	

Pašnovērtējums.

Pēc šīs stundas skolēniem vajadzētu:

→ Zināt vismaz trīs pasākumus, ko uzņēmumi veic, lai aizsargātu vidi

Uzņēmumi maksā par to radīto piesārņojumu

Uzņēmumi neveic izmēģinājumus ar dzīvniekiem

Uzņēmumi samazina iepakojuma daudzumu

→ Spēt sniegt pozitīvus un negatīvus vides ārējo faktoru piemērus.

Situācija - "Pilsētā tiek atvērta jauns tirdzniecības centrs" Pozitīvi: sakopta vide. Negatīvi: palielināts troksnis.

→ Spēt raksturot piemēru, kur atrasts kompromiss starp dabas aizsardzību un uzņēmējdarbību (ekonomiku)

Zemnieks vēlas paplašināt savu saimniecību un audzēt 50 000 cūku, nevis 10 000. Fermas apkaimē dzīvojošie cilvēki ir noraizējušies, ka saimniecības izdalītā smaka ievērojami pastiprināsies, kas pasliktinās dzīves kvalitāti un samazinās mājokļu vērtību. Tomēr saimniecībā ir uzstādīta lieliska filtrēšanas sistēma, un saimniecība izdala vēl mazāk smaku nekā iepriekš. Saimniecībā strādā vairāk vietējo iedzīvotāju, nopelna vairāk naudas, maksā vairāk nodokļu un par saviem līdzekļiem tieki sakopta arī vide.

→ Spēt izskaidrot, kas ir ekoloģiskā ētika. Kurš no veidiem, kā īstenot ekoloģisko ētiku un ekoloģisko izpratni, skolēnam šķiet vispiemērotākais un kāpēc?

Vides ētika ir saistīta ar cilvēku vajadzību saskaņošanu ar dabas iespējām. Labākais veids, kā to panākt, ir izglītība, tikai tādā veidā cilvēki varēs kritiski novērtēt dažādas situācijas un atrast sev labākos risinājumus.

Skolēnu ziņā ir izlemt, vai viņi var atbildēt uz šiem jautājumiem. Ja nē, jāuzrunā skolotājs, lai saņemtu palīdzību tēmas izpratnē.